

A zen és a trepni

Nagámi kiállítása

PATAKI GÁBOR

Esernyős Galéria, 2020. VIII. 30-ig

A közelmúltban felfedeztek néhány mindeddig ismeretlen (bár lehet, hogy apokrifnak bizonyuló) koant az Eihei-ji kolostor könyvtárában. Az egyik így hangzik: „Miért ilyen súlyos ez a trepni, hogy mozdtítani sem bírom, Mester? – kérdezte Dógentől egyik tanítványa. – Mert a csend ül rajta – hangzott a válasz. S a tanítvány ekkor megvilágosodott.”

Nekünk, nézőknek, befogadóknak azért nem megy ez ilyen gyorsan. De a feketére pácolt lécek, a krómozott huzalok azért hagynak egy kis időt. Kell egy kis csend, hogy beengedjenek a vastag, sötét keretek. A keretek, melyek genealógiájukban a trepni, e szállításra és rakodásra használt, durván összerótt eszközök

leszármazottai. Ugyan talán csak négyszögformájuk, anyaguk emlékeztet eredetükre, de talán ez is elég ahhoz, hogy némi, esetükben nagyon is szükséges profán ízt vegyítsen műtárgy mivoltukba, emlékeztetve azokra a terhekre, melyeket hétköznapi ősük elviselni volt kénytelen. (Amúgy a 90-es évek első felében szó szerint az ilyen raklapokról lefeszegedett fenyődeszkák voltak Nagámi műveinek alapanyagai.)

Mert súlyuk, nyomatékuk, erőpotenciáljuk most is van e műveknek. S persze másfajta, művészeti leszármazásunk is, mely a magyar művészetben Kassák nehéz kezű hitelességétől, Hamvas tremendumelméletétől is megérintve többek a Matzon Ákos vagy Csiky Tibor köré gyűlt alkotók földhöz ragaszkodást és felfénylő transzcendenciát egyaránt hordozó műveiben ölt testet.

De legfőképpen a Nagámi egész életművét mindvégig meghatározó alkotói alapállásban: a művészet, ezen belül a szobrászat etikai hitelességéhez való ragaszkodásban, s ezzel párosulva a felhasznált fa, kő, krómaccél tiszteletében. „Az anyag segítségét kérem” – mondja egy helyütt, s bizony komoly, nem csupán szakmai, hanem bizony etikai dilemmát okoz neki az a felelősség, hogy mit tehet meg a rendelkezésére álló anyaggal, meddig mehet el vele szemben. Nem csupán a művész ihletett tudatossága rejlik e mögött, de a feladatát, munkáját, szerszámait becsülő, feleslegesen nem pazarló kézműves gondossága is. Ez érződik ökonomikus anyaghasználatán, motívumainak, alkalmazott alap-elemeinek csekély számán, visszafogottságán, másfelől műveinek ugyan sohasem hivalkodóan tökéletességre törő, de mindig gondos, tiszta kivitelezésén.

Jó példa minderre most a falakon látható sorozata. A képszobrokként is értelmezhető művek kiindulópontja a szuprematizmustól a konstruktivizmuson át a minimal artig és az újgeometriáig ívelő törekvések ikonikus fekete négyzete. A szabályostól, a megszokottól enyhén eltávolodó, a kereten néha túlnövő, halkszavúságukban is váratlan vizuális izgalmakat kiváltani képes átlók, térosztó lécek s mögöttük – művész rendezte szándék szerint is – az egyre nagyobb üres, kitöltetlen felület, az egyre nagyobb, mindinkább jelentőségteljessé váló csend.

Néha pedig a szándékos, kemény ellenpontozás, a szerves, természetes fa és az önnön tökéletességét magától értetődő csillogással hirdető krómaccél kettősége, az átlókként kihúzott feszítőrugók magabiztos ereje. Vagy néhány egyszerűségében is erőteljes megoldás: magányos, krómozott rugó a mélyfekete felületen, szabálytalan kéregdarab a mértanilag fegyelmezett környezetben. Szobrai nem akarnak szimbolizálni,

Fotó: Sulyok Miklós

NAGÁMI: *Duó*, 2019, feketére pácolt fa, mahagóni, 46×30×6 cm, A művész jóvoltából

sejtetni, de valahol mégis felidézük a lét legalapvetőbb mozzanatait, a születés és a halál csodáját és kérelhetetlenségét.

Szellemi, gondolkodásbeli analógiaként – talán nem véletlenül – a zen kertek kínálnak. Kevés, gondosan és hosszasan kiválasztott, majd látszólag nemtörődöm határossággal a térbe helyezett elem, egy-egy szikladarab, növénycsoport, a gondosan hullámosra gereblyézett kavics egyszerre

Fotó: Sullyok Miklós

NAGÁMI: *Mozgás I.*, 2018, feketére pácolt fa, 37×40×6 cm, A művész jóvoltából

NAGÁMI: *Jelen*, 2018, feketére pácolt fa, mahagóni, 95×72×10 cm, A művész jóvoltából

Fotó: Sullyok Miklós

NAGÁMI: *Kocka*, 2020, feketére pácolt fa, 18×18,5×17 cm, A művész jóvoltából

kiszakíthatatlan része a természetnek s tudatosan megtervezett, a világ kiszámíthatatlanságával szemben enyhét nyújtó azilum. Kissé ahhoz hasonlóan, ahogyan a természetes és mesterséges közötti, nehezen elhatárolható vonalat lépik át oda és vissza Nagámi szobrai. A dilemma feloldhatatlanságának érzékeltetésére következtek egy – immár valódi – koan. „Zusun felemelte a botját, s így szólt a tanítványokhoz: – Ha ezt botnak nevezitek, szembeszegültök az igazsággal. Ha nem nevezitek botnak, szembeszegültök a valósággal. Nos, minek nevezitek?”

Fotó: Sullyok Miklós

